

CUMA GÜNÜ VE NAMAZI

Cuma gününün önemi

Soru: Cuma gününün önemi nedir?

CEVAP

Cuma, müminlerin bayramıdır. Cuma günü yapılan ibadetlere iki kat sevap verilir. Bugün işlenen günahlar da iki kat yazılır. Bilhassa Cuma gününü, günahlardan kaçarak ibadetle geçirmeye çalışmalıdır! Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Cuma günü günah işlemeden selametle geçerse, diğer günler de selametle geçer.) [İmam-ı Gazali]

(Sevaplar içinde Cuma günü ve gecesinde yapılandan daha kıymetlisi, günahlar içinde de Cuma günü ve gecesinde işlenilenden kötüsü yoktur.) [Ramüz]

(Cumadan faziletli bayram yoktur ve o günkü iki rekat namaz, Cuma günü dışındaki bin rekattan efdaldır.) [Deylemi]

(Cuma, fakirlerin haccıdır ve müminlerin bayramıdır ve gök ehlinin bayramıdır ve Cennette de bayram günüdür. Günlerin en iyisi, en şerefli Cumadır.) [Ey Oğul İlmihali]

(Cuma günü iyiliklerin hazinesidir ve güzel şeylerin menbaıdır.) [Ey Oğul İlmihali]

(Cuma günü geldiği için sevinen bir mümine, kıyamete kadar her gün, o kadar sevap verilir ki, adedini Allahü teâlâ bilir.) [Ey Oğul İlmihali]

(Cuma günü veya gecesi Duhan suresini okuyana Cennette bir köşk ihsan edilir.) [Taberani]

(Cuma gecesi Kehf suresi okuyan, Kıyamette, yerden göğe kadar bir nurla aydınlanır. İki Cuma arasında işlediği günahlar da affolur.) [Tergib]

(Cuma gecesi iki rekat namaz kılıp, her rekatta bir Fatıha, bir Âyet-el Kürsi, 15 İhlas okuyup selam verdikten sonra bana bin salevat okuyan, beni rüyada görür.) [Şir'a]

(Cuma günü sabah namazından önce, üç kere Estagfirullah elazim ellezi la ilahe illa hüvel hayyel kayyume ve etübü ileyh okuyanın, kendinin ve anasının ve babasının bütün günahları af olur.) [Tergib-üs-salat] (Kul haklarını ve kazaya kalan farzları ödemek ve haramlardan vazgeçmek şarttır.)

(Allahü teâlâ, bugünden itibaren kıyamete kadar size Cumayı farz kıldı. Adil veya zalim bir imam, başkan zamanında küçümseyerek veya inkâr ederek Cumayı terk edenin iki yakası bir araya gelmesin! Böyle bir kimse tevbe etmezse, onun namazı, zekatı, haccı, orucu ve hiçbir ibadeti kabul olmaz.) [İbni Mace]

(Cuma namazı kılmak; köle, kadın, çocuk, hasta hariç, her müslümana farzdır.)
[Ebu Davud, Hakim]

(Bir Müslüman, Cuma günü gusül abdesti alıp, Cuma namazına giderse, bir haftalık günahları af olur ve her adımı için sevap verilir.) [Riyadun-nasihin]

(Özürsüz üç Cumayı kılmayanın kalbi mühürlenir, yani iyilik yapamaz olur.)
[Hakim]

(Cuma namazı kılmayanın kalbi mühürlenir, gafil olur.) [Müslim]

(Cuma namazı yolunda ayakları tozlanana Cehennem ateşi haramdır.) [Tirmizi]

(Cuma namazından sonra, yedi defa ihlas ve muavvizeteyn okuyanı, Allahü teâlâ, bir hafta, kazadan, beladan, kötü işlerden korur.) [İbni Sünni] [İhlas, Kul hüvallahü ehaddir. Muavvizeteyn, kul euzülerdir.]

Cuma Namazını kılıp dua ettikten sonra, Fatiha, Kâfirun, İhlâs, Felak ve Nas surelerini yedişer defa okuyan, bir hafta, kaza, bela ve sıkıntılardan kurtulur.

Allahü teâlâ, Cuma gününü Müslümanlara mahsus kılmıştır. Cuma suresi sonundaki âyet-i kerimede mealen; (Ey iman etmekle şereflenen kullarım! Cuma günü, öğle ezanı okunduğu zaman, hutbe dinlemek ve Cuma namazı kılmak için camiye koşunuz. Alışverişi bırakınız! Cuma namazı ve hutbe, size, başka işlerinizden daha faydalıdır. Cuma namazını kıldıktan sonra, camiden çıkar, dünya işlerinizi yapmak için dağılabilirsiniz. Allahü teâlâdan rızık bekleyerek çalışırsınız. Allahü teâlâyı çok hatırlayınız ki, kurtulabilirsiniz!) buyuruldu. Namazdan sonra, isteyen işine gider çalışır. İsteyen camide kalıp, namaz, Kur'an-ı kerim, dua ile meşgul olur. (Riyadun-nasihin)

Cuma günleri duanın kabul olacağı bir an vardır. Bu an, hutbe ile Cuma namazı içindedir diyenler çoktur. Hutbe dinlerken, dua kalbden olur. Ses çıkarmak caiz değildir. Bu an her şehir için başkadır. Cuma günü, gecesinden daha kıymetlidir. Gecesinde veya gündüzünde (Kehf suresini) okumak çok sevaptır. (Tefsir-i Mazheri)

Bir hadis-i şerifte, (Cuma günlerinde bir an vardır ki, müminin o anda ettiği dua red olmaz) buyuruldu. Bazıları, bu an, ikindi ile akşam ezanları arasındadır, dedi. (Riyadun-nasihin)

Cuma günü, ruhlar toplanır ve birbirleriyle tanışır. Kabirler ziyaret edilir. Cehennem, Cuma günü çok sıcak olmaz. Âdem aleyhisselam Cuma günü yaratıldı. Cuma günü, Cennetten çıkarıldı. Cennettekiler, Allahü teâlâyı Cuma günleri göreceklerdir. Cuma günü kabir azapları durdurulur. Bazı âlimlere göre, müminin azabı artık başlamaz. Kâfirin Cuma günü ve Ramazan ayı hariç, kıyamete kadar azabı devam eder. Cuma günü ölen müminler, hiç kabir azabı görmez. ( )

Cuma günü denince, gecesi de anlaşılır. Ramazan ayı denince de, geceleriyle birlikte bir ay anlaşılır.

Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Cumartesi günleri Yahudilere, pazar günleri nasaraya verildiği gibi, Cuma günü, Müslümanlara verildi. Bugün, Müslümanlara hayır, bereket, iyilik vardır.) [Riyadun-nasihin]

(Musa aleyhisselam dedi ki: Ya Rabbi! Bana cumartesi gününü verdin, Muhammed aleyhisselamın ümmetine hangi günü vereceksin? Onlara Cuma gününü vereceğim, buyuruldu. İlahi! Cuma gününün kıymeti ve sevabı ne kadardır diye sordu. Ey Musa! Cuma günü yapılan bir ibadete, cumartesi günü yapılan yüz bin ibadet sevabı vardır, buyuruldu. Bunun üzerine Musa aleyhisselam, ya Rabbi! Beni Muhammed aleyhisselamın ümmetinden eyle diye dua eyledi.) [Ey Oğul İlmihali]

Kur'an-ı kerimde Cuma gününü bildiren âyet-i kerimeyi getirince, Cebrail aleyhisselam dedi ki, ya Muhammed "aleyhissalatü vesselam"! Musa aleyhisselamın ümmeti eğer Cuma gününün kıymetini bilselerdi buzağıya tapmaktan, Yahudi olmaktan kurtulurlardı. İsa aleyhisselamın ümmeti de bilselerdi Hristiyan olmaktan korunurlardı. (Ey Oğul İlmihali)

Cuma gününün önemiyle ilgili, **Tergib-üs-salat** kitabında bildirilen bazı hadis-i şerif mealleri de şöyledir:

(Üzerine güneşin doğduğu günlerin en kıymetlisi Cuma günüdür.)

(Âdem aleyhisselam Cuma günü yaratılmıştır. Cuma günü Cennete götürülmüştür. Cuma günü dünyaya gönderilmiştir. Cuma günü kıyamet kopacaktır. Cuma gününde öyle bir saat vardır ki, o saatte bütün dualar kabul olur.)

(Cuma günü, bayram günlerinden, Arefe ve Aşûre gününden daha kıymetlidir.)

(Allahü teâlâ, Cuma günü ölen mümine kabirde azap etmez.)

(Cuma günü kırk defa salevat getirenin kırk yıllık günahını Allahü teâlâ affeder.)

(Cuma gecesi iki rekât namaz kılıp her rekâtında bir Fatiha ve yetmiş İhlâs okuyarak selâmdan sonra yetmiş kere istigfar okuyan, Allahü teâlâyâ yemin ederim ki ümmetimin [imanlı olanlardan] hepsi büyük günah işleyerek ölse, bu namazı kılan, onlara şefaati eder, Allahü teâlâ da onun şefaati ile [Müslümanların] hepsini Cennete koyar.)

(Kim, Cuma günü gusleder, güzel elbiselerini giyer, güzel koku sürünür, mescide gelip cemaatin omuzlarına basmadan oturursa, bir haftalık günahları affolur.)

(Her kim Cumaya gelip cemaatin omuzlarına basarak ilerlerse Kıyamette o kimseden Cehenneme giden bir köprü yapılır. Halk onun üzerinden geçerler.)

(Güzel bir abdest alıp Cumaya gelerek sessizce hutbe dinleyenin, bir önceki Cumadan bu Cumaya ve üç gün sonrasına kadar, yani toplam on günlük günahı affolur.)

(Cuma günü bir defa İhlas-ı şerif okuyan, Kadir gecesini idrak etmiş gibi olur.)

(Cuma namazına yetişen kimseye bin şehit sevabı verilir.)

Riyad-un-nasihin kitabındaki hadis-i şeriflerde de buyuruluyor ki:

(Cuma, dünyada ve Cennette müminlerin bayramıdır.)

([Mazeretsiz] Cuma namazını kılmayanların kalblerini, Allahü teâlâ mühürler. Gafil olurlar.)

(Cuma günlerinde öyle bir an vardır ki, müminin o anda ettiği dua reddedilmez.)

(Bir mani yokken, üç Cuma namazını kılmayanın kalbini, Allahü teâlâ mühürler [iyilik edemez olur].)

Günlerin en kıymetlisi

Soru: Cuma, bayramdan daha mı faziletlidir?

CEVAP

Cuma günü, bayram günlerinden de faziletlidir. Dört hadis-i şerif meali şöyledir:

(Günlerin en kıymetlisi cumadır. Cuma günü, bayram günlerinden daha kıymetlidir. Cuma, dünyada ve Cennette müminlerin bayramıdır.) [Riyad-un-nasihin]

(Günlerin seyyidi yani efendisi cuma, ayların efendisi muharrem, ağaçların efendisi sedir ağacı, dağların efendisi Tur-i Sina, Habeşlilerin efendisi Bilal, İranlıların efendisi Selman, sözlerin efendisi Kur'an, Kur'anın efendisi Bekara, Bekara sûresinin efendisi Âyet-el-Kürsi'dir.) [Deylemi]

(Ümmetimin bayramları içinde, cumadan daha kıymetli bayram yoktur ve o günkü iki rekât namaz, cuma günü dışındaki bin rekâttan efdaldir.) [Deylemî]

(Allah indinde günlerin seyyidi cumadır. O, Kurban ve Ramazan Bayramı günlerinden de kıymetlidir.) [Buhari]

Gece ve gündüz

Soru: Cuma gününüz mübarek olsun denince, içine gecesi de giriyor mu? Yoksa Cuma geceniz ve gününüz mü demeli?

CEVAP

Halk arasında, gün kelimesi, gündüz olarak anlaşılıyor. Gün, 24 saatlik zamana denir. Yani geceyle birlikte gündüze, gün denir. (Cuma geceniz ve gündüzünüz) yerine, (Cuma gününüz) demek, hatta sadece (Cumanız) demek yeterlidir. Bayram ve diğer mübarek günler de böyledir.

Cuma günü ölmek nimettir

Soru: Kur'anın mantığına, ruhuna göre, mübarek gün ve gecelerde doğup ölmenin hiç önemi yoktur. Çünkü doğmak ve ölmek bizim elimizde değildir. Kadir gecesinde de doğup, yine o gece ölse ne fark eder? İster meyhanede öl, ister tuvalette öl, istersen camide namaz kılariken öl hiç önemi yoktur. Çünkü insan fiiliyle değer kazanır. Bu görüşümde yanlış mıyım?

CEVAP

Dini konularda sizin ve bizim görüşümüzün ne önemi olur? Din kitapları ne yazıyorsa o esastır. Din kitaplarında Kur'anın mantığı, Kur'anın ruhu diye bir deyim yoktur. Bunlar, İslam dininin hak din olduğuna inanmayan, **Resulullah**ın hâşâ kendi kurduğu beşeri sistem olduğunu sanan gayrimüslimlerin etkisinde kalıp, yazılarında, kitaplarında İslam düşüncesi tabirini kullanan bid'at ehlinin uydurmasıdır. Eğer Kur'anın manası demek isteniyorsa, Kur'an-ı kerimi siz ve biz mi iyi anlarız, yoksa **Peygamber efendimiz** ve İslam âlimleri mi?

Şimdi **Resulullah** efendimizin bildirdiği hadis-i şeriflere bakalım:

(Cuma günü veya gecesi ölen mümine kabir azabı olmaz.) [Tirmizi] (Tirmizi, Kütüb-i sitte adı ile maruf, en kıymetli altı hadis kitabından biridir. Cuma günü ölen Müslüman, o günün şerefine kabir azabı görmüyor. Kâfir o gün ölürse elbette cezasını çeker.)

(Cuma günü veya gecesi ölen mümin, şehit olur, kabir azabından kurtulur.) [Ebu Nuaym - Hilyet-ül evliya, İ. Süyuti - Cami-üs-sagir, İbni Âbidin - Redd-ül-muhtar] (Görüldüğü gibi bu âlimler de bu hadis-i şerifi bildiriyorlar. Cuma günü ölen Müslümana kabir azabı olmaması, Allahü teâlânın bir ihsanıdır, bu nimeti dilediğine verir. Buna kimse itiraz edemez.)

(Cuma günü günah işlemeden geçerse, diğer günler de selametle geçer.) [İ.Gazali] (Bu da Allahü teâlânın bir ihsanıdır.)

(Dört gecenin gündüzü de gecesi gibi faziletlidir. Allahü teâlâ, o günlerde dua edenin isteğini geri çevirmez, onları mağfiret eder ve onlar bu günlerde bol ihsana nail olurlar. Bunlar: Kadir gecesi, Arefe gecesi, Berat gecesi, Cuma gecesi ve günleri.) [Deylemi] (Allahü teâlâ, kullarına çok acıdığı için, bazı gecelere kıymet vermiş, bu gecelerdeki, dua ve tevbeleri kabul edeceğini bildirmiştir. Hiç kimsenin, niye Allah bazı gecelere kıymet verdi diye bir sual sormaya hakkı yoktur.)

Cuma günü yapılacak işler

Soru: Cuma günü bir müslümanın yapması gereken işler nelerdir?

CEVAP

Cuma namazı için gusletmek, güzel koku sürünmek, yeni, temiz giyinmek, saç, tırnak kesmek sünnettir. Tırnakları Cuma namazından önce veya sonra kesmek sünnettir. Namazdan sonra kesmek efdaldır. (Dürr-ül-muhtar)

Hadis-i şerifte, (Cuma günü tırnak kesmek şifaya sebeptir) buyuruldu. (Ebuş-şeyh)

Perşembe günü de tırnak kesilebilir. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

(Ya Ali, tırnak Perşembe günü kesilir. Cuma günü de, koku sür ve yeni elbise giy.) [Deylemi]

(Cumaya perşembe gününden hazırlanın!) [Hatib]

(Her müslüman, Cuma günü yıkanmalı, misvaklanmalı ve güzel koku sürümelidir.) [Buhari]

Cuma günleri şunları da yapmak iyi olur:

1- Cumayı perşembeden karşılamalı. Perşembe ikindiden sonra istigfar etmeli. Kur'an-ı kerim ve Yasin suresini okumalı. Bir hadis-i şerifte, (Cuma gecesi Yasin suresini okuyanın günahları affedilir) buyurulmaktadır. (İsfehani)

2- Cuma gecesi ehli ile gusletmeli. **Peygamber efendimiz**, (Cuma günü gusledenin günahları affolur) buyurmaktadır. (Taberani)

3- Cuma namazına erken gitmeli, ilk safta yer almalı. Namaz kılanın önünden geçmemeli. Hatip minbere çıkınca, konuşmamalı.

4- Az da olsa sadaka vermeli. Çoluk çocuğunun nafakasını bol vermeli.

5- Cuma günü duanın kabul olduğu vakti bulmak için hep ibadet etmeli.

6- Cuma günü çok salevat-ı şerife getirmeli. Bir hadis-i şerifte buyuruluyor ki:

(Cuma günü 80 salevat getirenin, 80 yıllık günahı affolur.) [Dare Kutni]

7- Ana babanın ve evliyanın kabirlerini ziyaret etmeli. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Ana-babasının kabrini, Cuma günleri ziyaret edenin günahları affolur. Haklarını ödemiş olur.) [Tirmizi]

8- Cuma günü sevinmek, herhangi bir müslümanın Cumasını tebrik etmek iyi olur. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Cuma günü, kuşlar ve vahşi hayvanlar birbirine "Selamün aleyküm, bugün Cuma günüdür" derler.) [Deylemi]

9- Cuma günleri ve her gün şu (istigfar duası)nı çok okumalıdır:

(Allahümmagfir li ve li abai ve ümmehati ve li ebnei ve benati ve li ihveti ve ehavati ve li-amami ve ammati ve li-ahvali ve halati ve li-zevceti ve ebeveyha ve li-esatizeti ve lil-müminine vel-müminat vel hamdü-lillahi Rabbilalemin!)

Kadın okursa, zevceti yerine zevci ve ebeveyha yerine, ebeveyhi demelidir.

10- İkındiden sonra, seccade üzerinde elinden geldiği kadar, (ya Allah, ya Rahman, ya Rahim, ya Kavi, ya Kadir) demeli, sonra dua etmelidir.

Soru: Cuma günü tırnaklarını kesemeyen kimsenin, diğer cumayı beklemesi gerekir mi?

CEVAP

Hayır, sonraki cumayı beklemeden kesmelidir.

Soru: Tırnakları hangi sırayla kesmek gerekir?

CEVAP

Sağdan başlayarak kesilir.

Önce sağ elin şahadet parmağından başlanır, sırayla kesilip, sol elin başparmağına kadar devam edilir, en son sağ elin başparmağının tırnağı kesilerek bitirilir. Ayak parmaklarında da, sağ ayağının küçük parmağından başlar ve sol ayağın küçük parmağında bitirilir. (Hindiyye)

Say etmek

Soru: Cumanın vaciblerinden biri de, camiye **sa'y** ederek gitmekmiş. Sa'y etmek ne demektir?

CEVAP

Sa'y etmek, çalışıp çabalamak ve hızlı yürümek anlamına da gelir. Hacda Safa ile Merve arasında usulüne göre 7 defa gelip gitmeye de **sa'y** denir. **Sa'y**, acele etmek demektir.

Cuma günü müminlerin bayramı

Soru: Cuma günü, yeni ve temiz elbise mi giymek gerekiyor?

CEVAP

Evet, en iyi elbisemizi giymek gerekir; çünkü Cuma günü müminlerin bayramıdır. Hatta iki bayramdan da kıymetlidir. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Allahü teâlânın indinde günlerin seyyidi Cuma'dır, Kurban ve Ramazan bayramından da kıymetlidir.) [Buhari]

Cuma günü kıymetli elbise giymekle ilgili hadis-i şeriflerden bazıları şöyledir:

(Ya Ali, Cuma günü güzel koku sür ve yeni elbise giy!) [Deylemi]

(Günlük giyilen elbiseden başka, Cuma günleri giyilecek ayrı bir elbisenin olması ne iyidir.) [İbni Mace]

(**Resulullah**, aldığı yeni elbiseyi Cuma günü giyer, Allah'a hamd eder, iki rekât namaz kılar ve eskisini de birine verirdi.) [Hatîb]

(**Resulullah**, Yemen kumaşından olan elbisesini, Cuma ve bayramlarda giyerdi.) [Beyheki]

Şu halde Cuma günleri, en iyi elbisemizi giymeliyiz.

CUMA NAMAZININ FARZLARI

Soru: Cuma namazının şartları nelerdir?

CEVAP

Hanefi'de Cuma namazının farz olabilmesi için iki şart vardır:

1- Vücub şartları,

2- Eda şartları.

Eda şartlarından biri yoksa, namaz sahih olmaz. Vücub şartları yoksa, sahih olur.

Eda şartları yedidir:

1- Namazı şehirde kılmak. Bugün muhtarı veya jandarması bulunan köyler şehir hükmündedir.

2- İzinli olarak kılmak. [Gayrimüslim ülkelerde, cemaatin seçeceği imam, Cuma namazını kıldırır. Cumanın kabul olması şüpheli olan yerlerde, **Cuma namazının son sünneti ile vaktin sünneti** arasında dört rekat **zuhr-i ahir** [son öğle] namazı kılmalıdır.]

3- Öğle namazının vaktinde kılmak.

4- Vakit içinde hutbe okumak.

5- Hutbeyi namazdan önce okumak.

6- Cuma namazını cemaat ile kılmaktır. İmamdan başka, **Hanefi'de 3, Maliki'de 12, Şafii ve Hanbeli'de 40** erkek gerekir.

7- Cami herkese açık olmak. Kapıyı kilitleyip içerde kılmak caiz olmaz.

Vücub şartları:

Cuma namazının Vücub şartları 9'dur:

1- Mukim olmak, seferi olmamak.

2- Sağlam olmak, hasta olmamak.

3- Hür olmak.

- 4- Mahpus olmamak. Düşmanın yakalama korkusu olmamak.
- 5- Âkıl ve bâliğ olmak.
- 6- Kör olmamak.
- 7- Yürüyebilmek. Arabası olsa bile felçliye, ayaksıza farz değildir.
- 8- Erkek olmak. Cuma namazı kadınlara farz değildir.
- 9- Çok yağmur, kar, fırtına, çamur, çok soğuk olmamak.

Cuma namazı nasıl kılınır

Soru: Cuma namazı kaç rekattır ve nasıl kılınır?

CEVAP

Cuma günü 16 rekat namaz kılınır. [Bunun **iki rekatını kılmak farz**dır. Öğle namazından daha kuvvetli farzdır.] Bunlar sırası ile şöyledir:

1- Önce, Cumanın dört rekatlık **ilk sünneti** kılınır. Bu sünnet, öğle namazının ilk sünneti gibi kılınır.

Sonra, cami içinde **ikinci ezan ve hutbe okunur**. Hutbe okunduktan sonra, ikamet okunup, cemaat ile Cuma namazının **iki rekatlık farzı** kılınır.

2- Cuma namazının farzı kılındıktan sonra, **dört rekatlık son sünneti** kılınır. Bunun kılınışı öğle namazının ilk sünneti gibidir.

3- Bundan sonra, "Vaktine yetişip kılmadığım **son öğle namazının farzını kılmaya**" diye niyet ederek, öğle namazının farzı gibi **zuhr-i ahir** denilen bir namaz kılınır.

4- Sonra da, sabah namazının sünneti gibi **iki rekat vaktin sünneti** kılınır. Bundan sonra, Âyet-el-kürsi ve tesbihler okunup, dua edilir.

Cuma namazını kılarken

Soru: Cuma namazının sünnetlerini kılarken, kazaya nasıl niyet edilir?

CEVAP

Cumanın ilk sünnetini kılarken, (ilk kazaya kalmış öğle [ikinci veya yatsı] namazının farzını kılmaya) diye niyet edilir.

Cumanın farzından sonra 10 rekât namaz kılınır.

Bunun ilk dört rekâtını kılarken, (ilk kazaya kalmış öğle [ikinci veya yatsı] namazının farzını kılmaya) diye niyet edilir.

İkinci dört rekâtı kılarken, (Vaktine yetişip kılmadığım **son öğle namazının farzını kılmaya**) diye niyet edilir ve farz gibi kılınır. Buna **zuhr-i ahir** namazı denir,

mutlaka kılmalıdır. Cuma namazı kabul olmazsa, bu namaz **o günün öğle namazı** yerine geçer.

Sonra iki rekât daha kılınır, buna da (ilk kazaya kalmış sabah namazının farzını kılmaya) diye niyet edilir.

Cuma günü öğle namazı (Zuhr-i ahir)

Soru: Acele işimiz olunca, Cuma namazının farzını kılıp hemen çıkabilir miyiz?

CEVAP

Cuma namazının birçok **eda** ve **vücut** şartları var. Bunlardan bir veya birkaçı tahakkuk etmeyebilir. Bu durumda da Cuma namazı sahih olmaz. Bunun için (Vaktine yetişip kılmadığım **son öğle namazına**) diye niyet ederek **Zuhr-i ahir** adıyla dört rekat namaz kılınması gerekir. (İbni Hümam ve İbni Âbidin)

Bu şekilde kılınınca, Cuma kabul olmuş ise, bu namaz (**Zuhr-i ahir**), **kaza namazı yerine geçer**.

Cuma namazı kabul olmamışsa **öğlenin farzı yerine geçer**.

Zuhr-i ahir namazını terk etmemeli, **mutlaka kılmalıdır**. Acele bir işimiz olduğu zaman, Cuma'nın farzını kılıp camiden çıkmak ve zuhr-i ahir namazını öğle namazı vakti çıkmadan önce başka yerde kılmak da caizdir.

Zuhr-i ahir namazı kılmak bid'at midir

Soru: Cuma günü zuhr-i ahir namazı kılmak bid'at midir?

CEVAP

Hayır değildir. Cuma namazının **eda şartlarından** biri bulanmayan yerlerde bu namazı kılmak **farz** olur. Çünkü Cuma kılmak farz olmayınca, öğle namazını kılmak **farz** olur.

Şafii (Tenvir-ül kulûb) kitabında diyor ki:

Muhakkikler güneşi Remli hazretlerinden, "**Şafii**ler, Allah ve Resulüne muhalefet edip, beş vakit namaza altıncı bir farz ilave ettiler" diye iftira edene, ne ceza gerekir, diye soruldu. O da, bunu söyleyenin, en az benzerleri gibi, tazir cezasıyla cezalandırılması gerektiğine fetva verdi. Farz olan beş vakti, altıya çıkarmak, dinden çıkmayı gerektirir. Dine ilave yapılamaz. **Şafii**ler dine ilave yapmıyor.

Cuma namazının **birden fazla camide kılındığı yerlerde**, o günkü öğleyi de kılıyorlar.

Müdiriyye kadısı, **Şafii**lerin, Cuma namazından sonra öğle namazı kılmalarını yasaklamıştı. Fakat adı geçen fetva, kadıya okununca, kadı, insaf ehli olduğu için, "Ey **Şafii**ler, ben hatalıyım. Yine Cumadan sonra öğle namazını mescitte kılmaya devam edin" demiştir. Bu konu hakkında **Şafii** âlimlerinden **Yusuf Nebhani** hazretleri de bir

eser yazmıştır. Bu eserde, birden fazla yerde Cuma kılınan şehirlerde, Cuma namazından sonra, öğle namazını kılmanın sadece **Şafii**lere mahsus olmadığını, dört mezhep âlimlerinin de aynı hükmü bildirdiklerini söylemiştir.

Muhammed Şirvani de bu hususta bir eser yazmıştır. Cuma namazından sonra öğle namazının kılınması gerektiğini bildirmiştir. Aynı zat, **Hanefi** âlimlerinin Cumanın **birden fazla yerde kılınması veya namaz kılınan yerin şehir sayılıp sayılmayacağı** hususunda şüphe edilmesi halinde öğle namazının kılınması gerektiğini bildiren **cevap**larını (**Davuş-Şema fi salât-iz zuhri badel cumua**) eserine almıştır. Bu değerli âlim, bu hususta ele alınan bütün itirazları teker teker çürütmüştür.

Resulullah efendimizin zamanında Cuma **tek mescitte** kılınıyordu. Cumaya geç kalanların ikinci, üçüncü cemaat yapmalarına izin verilmiyordu. Hulefa-i raşidin de bu yolu tuttu. Hazret-i Ömer döneminde fetihler yapıp şehirler çoğalmasına rağmen, birden fazla camide Cuma kılınmasına müsaade edilmedi. Valilere yazılan mektuplarda, Cumanın tek mescitte kılınması emredildi.

Emeviler döneminde ve Abbasilerin ilk yıllarında bu durum aynen devam etti. Cumanın birden fazla camide kılınmasının, imam-ı **Şafii** hazretlerinin vefatından 76 yıl sonra olduğunu **Hatib Bağdadi** ve **İbni Hacer** hazretleri bildirmektedir.

Fakihlerin cumhuruna göre, Cumanın **tek cami**de kılınması vacibdir. Birden fazla camide namaz kılmak sünnetten ayrılmaktır. İmam-ı **Şafii** hazretleri, ihtiyaç olsun olmasın bir şehirde birden fazla camide Cuma kılınmasının caiz olmadığını bildirmiştir. Zamanının İkinci **Şafii**si olarak kabul edilen **İbni Sübki** hazretleri de aynen imam-ı **Şafii** hazretleri gibi fetva vermiştir. Sözü hüccet mezhep âlimleri, birkaç camide Cuma kılındığı takdirde, öğle namazının da kılınması gerektiğini bildirmişlerdi. Çünkü ihtiyatlı davranmak gerekir. Hadis-i şerifte, "Şüphelerden sakınan dinini korumuştur" buyuruldu.)

Birden fazla yerde Cuma namazı kılınan mescitlerde **Şafii**ler öğle namazını kılmaları gerekir. **Hanefi**lerin ise, Cuma namazından sonra, Vaktine yetişip kılmadığım son öğle namazına diye niyet ederek **Zuhr-i ahir** adıyla bir namaz kılmalarının gerektiğini **İbni Hümmam** ve **İbni Âbidin** hazretleri gibi **Hanefi** âlimleri bildirmektedir. Bu şekilde kılınca, Cuma kabul olmuş ise, bu namaz, kaza namazı yerine geçer. Cuma namazı kabul olmamışsa öğlenin farzı yerine geçer. (**Redd-ül-muhtar**)

Soru: Kazası olmayan, Cuma günü **ahir zuhuru** kılarken her dört rekatında da zammı sure okumalı mıdır?

CEVAP

Evet okumalıdır. Çünkü Cuma kabul olmuş ise, o namaz nafile olur. Nafilelerin ise üçüncü ve dördüncü rekatında zammı sure okumak **vaci**ptir.

Kazası olanın ise, okuması gerekmez, okusa da olur, okumasa da. Yani Farzın her rekatında zammı sure okumanın mahzuru olmaz.

Zuhri ahir namazı, Cuma namazı kabul olmazsa, öğlenin farzı yerine geçer. Kabul olmuş ise, kaza yerine geçer. Kazası da yoksa nafîle olur.

Soru: Kazası olmayan kimse, zuhri ahiri kılariken, üçüncü ve dördüncü rekatlarda zammı sure okumalı dediniz. O zaman kazası olmayan, sünnetleri kılariken kazaya da niyet edince, üçüncü ve dördüncü rekatlarda zammı sure okuması gerekmez mi?

CEVAP

Gerekmez. **Zuhri ahir** namazı bunlarla kıyas edilmez. Zuhri ahir namazı sırf o günkü Cuma namazının sahih olup olmaması ile ilgilidir. Kazası olmayan kimse, sünnetleri kılariken kazaya da niyet edince, sünneti terk etmiş olmuyor, farz namaz yanında bir namaz kılınca sünnet de kılınmış oluyor. Onun için, kazaya da niyet edilen dört rekatlı sünnetlerin üçüncü ve dördüncü rekatlarında **zammı sure okunması gerekmez**. Yani farzların üçüncü ve dördüncü rekatında zammı sure okumanın mahzuru olmaz. Okunursa secde-i sehv gerekmez.

Soru: Seferi olan, Cuma günü **zuhr-i ahir** namazını kaç rekat olarak kılar?

CEVAP

İki rekat olarak kılar.

Soru: Zuhr-i ahiri kılariken **ikamet** okumak mekruh mu?

CEVAP

Hayır.

Soru: Zuhr-i ahir namazı nasıl kılınır, farz namazı gibi mi?

CEVAP

Cumanın farzından sonra kılınır, farz gibi kılınır.

Âmir izin vermezse

Soru: (Memur ve işçi, köle sınıfına dâhildir. Patron veya müdür izin vermezse, o kişiye cuma namazı farz olmaz) deniyor. Doğru mudur?

CEVAP

Hayır doğru değildir. (Memur ve işçi köle sınıfındandır, hür değildir) demek yahut onları mahkûm [hapis] durumuna sokmak yanlış olur. İşçi, memur, (Başka zaman o kadar fazla mesai yapayım) veya (Maaşımdan kes) diyebilir. Yani **bir uzlaşma olabilir**.

Uzlaşmaya yanaşmayan **âmir**, vakit namazlarını kıldırmaıyabilir. Patron kıldırmaıyor diye namazın farz olması kalkmış olmaz. Gerekirse iki namazı cem eder,

yine namazını kazaya bırakmaz. Cumaya kesin gönderilmezse, cumanın farz olması kalkmış olmaz, o zaman **o günkü le kılınır**. Hiçbir patronun namaza mâni olmaya hakkı yoktur. Namaz vakti kadar ücretinden kesebilir **veya** fazla mesai yaptırır.

Şu anda (2017yılında) **Türkiye**'de âmirlerin, devlet erkanının "**Cuma namazına engel olma hakkı**" bulunmamaktadır.

Gözleri görmeyen

Soru: Gözleri görmeyene cuma namazı farz mıdır?

CEVAP

Gözleri görmeyene, yardımcısı olsa da cuma namazı kılmak farz değildir, fakat yardımcı olmadan kendisi camiye gidebiliyorsa, o zaman farz olur.

Cumaya gitmemek

Soru: Japonya, Kore, Amerika gibi ülkelerde, Cuma namazı kılmanın şartları yoksa, Cuma namazına gitmek yine şart mıdır? İmam fâsık ise yine gitmek gerekir mi?

CEVAP

Mazeretsiz ç Cumaya gitmemek münafıklık alametidir. Bir lkede Cuma kılmanın şartları yoksa, yine de Cuma günü, cemaate gitmek lazımdır. Salih imamın bulunduğu camiye Cuma kılmak için sebepsiz gitmemek münafıklık alametidir. Bir çeşit bölücülük olur.

Eskiden Cumaları **vali** kıldırırdı. Vali fâsık da olsa, birlik ve beraberliin bozulmaması için Cumaya gitmek gerekirdi. Çünkü **Peygamber efendimiz** buyuruyor ki:

(**İmam** salih veya facir olsa da, büyük günah ilese de arkasında namaz kılın.)
[Ebu Davud] (İslam âlimlerinin büyüklerinden Ebussuud Efendi bu hadis-i Őerifin Cuma kıldırın **valiler** için olduğunu bildirmektedir.)

(Büyük günah işleyen imamın arkasında namaz kılın) hadis-i Şerifi, **fitne** ıkmaması için ve **emir olan zata itaat** içindir.

Yoksa büyük günah işleyen yani iki içen, zina eden, kumar oynayan **fâsık imamın** arkasında namaz kılmak **Hanefi**'de **tahrimen mekruh**, **Maliki**'de hiç **sahih değildir**. (Halebi)

Fâsık olan imamların arkasında namaz kılmamalı, başka camide kılmalı. (Redd-l-muhtar, Tahtavi, Hindiyye)

Fâsık kimse, âlim olsa da, imam yapılması **tahrimen mekruh** olur. Çünkü, İslamiyet'e uymakta gevşek davranır. Böyle kimseye fâsıklıından dolayı kıymet vermemek vacibdir. İmam yapmak ise, ona saygı göstermek olur. İmam olmasına mani olunamazsa, her namazı başka camide kılmalıdır. (Merak-il-felah)

İbni Abidin hazretleri buyuruyor ki:

Fâsık imam arkasında namaz kılınmaz. Cuma namazında fâsık imama da uyulur. Ancak bir şehirde birkaç camide Cuma namazı kılınıyorsa, Cuma namazını da, fâsık imam arkasında kılmak **mekruh** olur. Feth-ul-kadir'de de böyle yazılıdır. (Redd-ül-muhtar)

Bir hadis-i şerif meali de şöyledir:

(Vera sahibi [salih] imam ile kılınan iki rekat namaz, fâsık ile kılınan bin rekattan daha faziletlidir.) [Ebu Nuaym]

Üç Cumayı terk etmek

Soru: Üç cumayı kılmayan **münafık** olur mu? Görev gereği gidilmezse günah olur mu?

CEVAP

Hanefi'de Cuma namazının farz olabilmesi için iki şart vardır:

1- Vücub şartları, 2- Eda şartları.

Eda şartlarından biri yoksa, namaz sahih olmaz. Vücub şartları yoksa, sahih olur. [Bunların neler olduğu, Cuma namazının farzları maddesinde yazılıdır.]

Vücub şartlarından biri **veya** birkaçı bulunan erkek, isterse Cuma namazı kılabilir. Yani namazı sahih olur. Kılmazsa günaha girmez.

Özürsüz Cuma kılmayanın, **Cuma kılınmadan önce, öğle namazını kılması haramdır**. Sonra kılması ise farzdır. Özür ile Cuma kılmayanların, öğle namazını cemaat ile kılmaları **mekruhtur**.

Cuma namazının **eda şartlarından** bir **veya** birkaçı noksan olsa da camiye gitmeli. Yani cemaate gitmek lazımdır. Zaruretsiz salih imamın cumasına gitmeyen münafık sayılır. Hadis-i şeriflerde buyuruluyor ki:

(Mazeretsiz üç Cumayı terk eden münafıklardan yazılır.) [Taberani, Dare Kutni]

(Zaruretsiz arka arkaya üç Cumayı terk edenin kalbini Allahü teâlâ mühürler.) [Ebu Davud, Tirmizi, İbni Mace, Nesai, Hâkim]

Kalbi mühürlenmek, iyilik yapmaz hâle gelmektir. Hayır hasenat ve ibadet yapmak ona zor gelir.

Münafıklardan yazılır demek ise, kâfir olur anlamında değildir. **Münafık** ameli işlemiş olur. Mesela münafık **yalan** söyler. Yalan münafıklık alametidir. Ama yalan söyleyen münafık, yani kâfir olmaz. Münafık ameli işleyenlerin sonunda küfre düşme ihtimali çoktur. Bunun için bütün haramlardan sakınmaya gayret etmeli, bir mazereti yoksa Cumalara gitmelidir. Bir mazeretle Cumaya gidemeyen **muhakkak öğle namazını** kılmalıdır.

Soru: Üç cumayı kılmayanın tevbesi kabul olmaz ve kâfir olurmuş. Bu doğru mu?

CEVAP

Hiç namaz kılmayan kimse de kâfir olmaz ve tevbesi de kabul olabilir. Bir hadis-i şerifte, (Bir kimse, mani yok iken, üç Cuma namazı kılmazsa, Allahü teâlâ, kalbini mühürler) buyuruldu. Yani, iyilik yapmaz olur, gafil olur. Tevbe eder Cumalara giderse, üstündeki gaflet kalkar. Bu hadis-i şerif, İslamiyet'le idare edilen yerler içindir.

Soru: Peş peşe üç Cuma namazını kaçırın bir erkeğin nikahı düşermiş, doğru mu?

CEVAP

Öyle bir şey yok. Farz olduğuna inanıp, kaçırarsa veya hiç gitmese boş olmaz.

Soru: Memur, işçi ve öğrenci, cuma namazı için izin alamazsa ne yapması gerekir?

CEVAP

O günkü **öğle namazını kılmak şart olur**. Başka bir şey yapması gerekmez.

Cuma namazına gitmemek

Soru: Gayrimüslim ülkesi olduğu için, Avrupa'da cuma namazına gitmemek uygun mudur?

CEVAP

Uygun değildir. Cuma namazına gitmelidir. Gayrimüslim ülkesi de olsa, Müslümanların bir araya gelip de kıldıkları cuma namazının sahih olduğu, **İbni Abidin**'de yazılıdır. **Zuhr-i ahir** namazını da mutlaka kılmalıdır.

Küfür diyarında

Soru: Gayrimüslim ülkelerde, Müslüman olmayan devlet başkanının veya ona bağlı olan kurumların tayin ettiği imamın kıldıracağı Cuma, bayram ve vakit namazları sahih olur mu?

CEVAP

Evet, sahih olur. (Redd-ül-muhtar)

Nerede olursa olsun, **zuhr-i ahir** namazını da mutlaka kılmalıdır.

Seferde cuma kılmak

Soru: Kör veya yolcu gibi, kendisine cuma namazı kılmak farz olmayan bir kimse, camide cuma namazını kılsa, cuma sahih olmuşsa, bu kılınan namaz, öğlenin farzının yerine geçer mi?

CEVAP

Evet geçer. Ancak günümüzde cumanın şartlarından bazısı noksan olduğu için, cuma günü **zuhr-i ahir** namazını muhakkak kılmalıdır. (Redd-ül-muhtar)

Cuma ile ilgili çeşitli sorular

Soru: Ezan okunurken ve Cuma vaktinde alışveriş yapmak mekruh mudur?

CEVAP

Evet, mekruhtur. Alışverişin kendisi helaldir. Yani alınan mal mekruh değil, helaldir; fakat Cuma vakti ve ezan okunurken alışveriş yapan, mekruh işlemiş olur. (Dürer)

Cuma günü alışveriş

Soru: Cuma günü öğle ezanıyla imam selam verinceye kadar olan zamanda alışveriş yapmak mekruhtur, ama iş gereği, dükkânı kapatamıyoruz. Cuma namazı farz olmayan çocuklar alışveriş yapsa caiz olur mu?

CEVAP

Evet, caiz olur.

Soru: Cuma günü oruç tutmak sünnet midir?

CEVAP

Cuma günü oruç tutmak müstehaptır. Hadis-i şerifte buyruldu ki:

(Cuma günü oruç tutan için, on ahiret günü oruç sevabı yazılır.) [Beyheki]

Bazı âlimlere göre, yalnız Cuma günü oruç tutmak mekruhtur. Bir hadis-i şerif meali:

(Yalnız Cuma günü oruç tutmayın! Perşembe veya cumartesiyle beraber tutun.) [Buhari]

Bunun için, cuma günü oruç tutmak isteyen, **perşembe veya cumartesi** günü de tutması iyi olur; çünkü sünnet **veya** mekruh denilen bir işi yapmamak gerekir. Cumartesi günü oruç tutma imkânı olmazsa, cuma günü tek tutmak mekruh olmaz.

Soru: Cuma namazı kılınmayan mezra denilen köylerde ve İslamiyet ile idare edilmeyen yerlerde, öğle namazı kılarken ikamet okunur mu?

CEVAP

Evet okur. (Redd-ül-muhtar)

Soru: Cuma kılınmayan mezra denilen küçük köylerde cemaatle öğle namazını kılmak caiz olur mu?

CEVAP

Evet caizdir. (Fetava-i Abdurrahim)

Soru: Cuma'nın sahih olduğu yerlerde, öğleyi cemaatle kılmak ve ikamet okumak mekruh olur mu?

CEVAP

Evet mekruh olur. (Redd-ül-muhtar)

Soru: Seferi olanın Cuma namazı kılması farz mıdır?

CEVAP

Seferi olana Cuma kılmak farz değildir. Fakat kılsa farz sevabını alır. (Hindiyye)

Soru: Kadınların Cuma günü, öğle namazını evlerinde kılabilmeleri için cemaatin camiden çıkmalarını beklemeleri şart mıdır?

CEVAP

Şart değildir. Diğer günlerde de böyledir. (Hidaye)

Soru: Mahkumların Cuma günü öğle namazını cemaatle kılmaları mekruh olur mu?

CEVAP

Mahkumlara Cuma kılmaları farz olmadığı için, öğleyi cemaatle kılmak mekruh olmaz.

Soru: Hutbeleri nutuk çeker gibi okumak caiz mi?

CEVAP

Hutbeye dünya sözü karıştırmak haramdır. Hutbe nutuk, konferans şekline sokulmaz. Hutbeyi nutuk çeker gibi, şiir söyler gibi okumak caiz değildir. Hadis-i şerifte buyuruldu ki:

(Şairlerin şiirlerine itina ettikleri gibi, hutbedeki konuşmasına itina edenlere Allah lanet etsin!) [Taberani, İ.Ahmed]

Soru: Camiye, Cuma namazına gidince namaza yeni başlanmışsa ne yapmak lazım?

CEVAP

Camiye girince eğer imama ilk tekbirde yetişeceğini zannederse sünnete kılmaya durur, ilk tekbire yetişemeyeceğini zannederse sünneti kılmaz.

Cuma günü ise, imam minbere çıkmadan sünneti yetiştireceğini zannederse sünneti kılar, zannetmezse sünneti kılmaz. Sünnet ile farz, farz ile sünnet arasında konuşulmaz. İmam hutbede iken de konuşulmaz. Hadis-i şerifte sus diyenin namazı yok buyuruluyor, sevabı olmaz demektir.

Soru: Çeşitli sebeplerden dolayı, Cuma namazlarını kılamayanın kaza etmesi gerekir mi?

CEVAP

Cuma namazı kaza edilmez, o günkü öğle namazı kılınır.

Soru: Cuma namazının ilk sünneti ne zamana kadar kılınır?

CEVAP

Hutbe başlayıncaya kadar kılınır. Hutbe okunurken kılınmaz. Eğer hutbe başlayana kadar yetiştirilememişse, Cuma'nın farzından sonra kılınır.

Soru: Cuma namazındaki sünnetleri kılarken kazası olan, kazaya da niyet eder mi?

CEVAP

Evet.

Soru: Cuma namazı hutbesinde imam hutbeyi bitirdikten sonra **dua ediyor,** âmin dememiz gerekir mi?

CEVAP

Açıktan âmin demek caiz değildir. Namaz kılar gibi sessiz durmak gerekir.

Soru: **şafii** imam, **şafii**lere sonra **Hanefi**lere Cuma kıldırsa caiz mi?

CEVAP

Evet.

Soru: **Eda şartları**ndan biri noksansa Cumaya gitmek lazım mı?

CEVAP

Fitneye sebep olmamak için gitmek lazımdır.

Soru: Cuma namazında i ezanı, cemaatin tekrarlaması lazım mı?

CEVAP

Sadece dinlemesi lazımdır. Tekrarlamaz.

Soru: Hutbeye çıkarken yüksek sesle dua okumak bid'at mı?

CEVAP

Evet.

Soru: Hutbeyi kađıttan okumak mekruh mu?

CEVAP

Hayır.

Soru: Seferi imam, mukim cemaate Cuma namaz kıldırır mı?

CEVAP

Evet.

Soru: Mescidimiz küçük, etrafta cami de yok. Cuma namazında, birinci cemaat çıktıktan sonra, ikinci cemaat olmak caiz mi?

CEVAP

Hayır, caiz değil.

Soru: Cuma sahih olmayan yerde, **Şafii** mezhebi taklit edilip kılınsa farz sevabı alınır mı?

CEVAP

Evet.

Soru: Cuma hutbesinde bağdaş kurup oturmak uygun olur mu?

CEVAP

Caizdir.

Soru: Cuma günü cami içinde niye ezan okunuyor? Dışarıda okunması yetmiyor mu?

CEVAP

Cami içinde okunmasını **Peygamber efendimiz** emretmiştir. Birinci ezanı ise Hazret-i Osman emretti. Hulefa-i raşidinin sünneti **Peygamber efendimizin** sünneti demektir.

Resulullah ile Hazret-i Ebu Bekir ve Hazret-i Ömer'in devrinde Cuma günü ilk ezan imam minbere çıkıp oturduğu zamanda idi. Hazret-i Osman halife olup, insanlar çoğalınca, dışarıda birinci ezanın okunmasını emretti. (Taç)

Hazret-i Osman hulefa-i raşidindendir. Onun sünneti de dinde senettir. Bir hadis-i şerif meali şöyledir:

(Benden sonra ihtilaflar çıkacaktır. İşte o zaman sünnetime ve hulefa-i raşidinin sünnetine uyun! Onlara azı dişinizle ısırır gibi sımsıkı sarılın!) [Tirmizi]

Türkçe hutbe

Soru: Hutbelerin **Türkçe** olmasının bir mahzuru var?

CEVAP

İbni Abidin hazretleri, (**Hutbeyi, Arabiden başka dil ile okumak, başka dil ile iftitah tekbiri almak gibi tahrimen mekruhtur**) buyurdu.

Hindistan âlimlerinden Muhammed Viltori hazretleri de (**Hutbelerin bir kısmını bile Arabiden başka dil ile okumak bid'attir**) buyurdu. (El-edille)

Eshab-ı kiram ve **Tabiin-i izam**, bid'at işlememek için, Asya ve Afrika'da, hutbeleri hep Arabi okudu. Halbuki, dinleyenler Arabi bilmiyordu. Bunun için, Osmanlı âlimleri, 600 yıldır, hutbelerin, kabul olmayacağını bildikleri için, **Türkçe** okunmasına izin vermediler. Cuma vaazları koydular. Bu vaazlar, namazdan önce **veya** sonra, hutbenin manasını anlatırdı. **Hutbe** böylece öğrenilirdi.

İlk Cuma namazı

Soru: İlk Cuma namazı nerede ve hangi camide kılındı?

CEVAP

Resulullah efendimiz, ilk Cuma namazını Medine ile Kuba arasında (**Ranona**) vadisinde bulunan Mescid-i Cuma isimli camide kılmıştır.

Soru: Cuma günü ezandan önce, sala okumak, caiz midir?

CEVAP

Melik Nasır bin Mensur, hicri 700 yılında, Cuma ezanından önce, minarelerde salat-ü selam okuttu. (**Mirat-ül haremeyn**)

Bu tarihten sonra gelen âlimler, buna bir şey demedikleri için, Cuma günü salat okunmasına **bid'at** denmez.

Cenaze olduğunu bildirmek için, salat okumak ise, **bid'attir**.

Soru: (Cuma geceleri evde helva yapıp kokutmalı, ruhlar eve kokusuna gelir) sözü uydurma mıdır?

CEVAP

Evet.

Cumanın ilk sünneti

Soru: İmam, Cuma namazının ilk sünnetini nerede kılar?

CEVAP

Minberin sağ yanında kılması **sünnettir**.

Camide istigfar

Soru: Camide, cuma akşamları cemaate **istigfar** ettirmek uygun olur mu?

CEVAP

Cemaate öğretmek niyetiyle yapılması uygundur.

Seferi imam

Soru: Seferi olana Cuma namazı kılmak farz olmadığı halde, seferi olan kimse, Cuma namazını kıldırabilir mi?

CEVAP

Evet, kıldırabilir.

Hutbeyi kılıçla okumak

Soru: Bazı imamlar hutbeyi kılıçla okuyor. Böyle bir şey var mı?

CEVAP

Evet, Mekke ve Bursa gibi, savaşla alınan şehirlerde, imam, minbere çıkarken sol eline kılıç alır. Kılıca dayanarak okur.

Hutbe dinlerken

Soru: Hutbe dinlerken, konuşulmaz ve bir şey okunmaz, dualara âmin denmez, ama bugünkü hutbelerde, ağaç dikmek, kalkınmak gibi şeylerden de bahsediliyor, üstelik Arapça da okunmuyor. Kalbi temizlemek niyetiyle içimizden **kelime-i tevhid** okumamızda sakınca olur mu?

CEVAP

Hutbe Arapça da okunsa, namazdan, oruçtan da bahsedilse kalbden okununca zararı olmaz.

Yabancı ülkede cuma

Soru: Almanya, Fransa gibi gayrimüslim bir ülkede cuma namazı kılmak farz olmadığına göre, orada kırk kişi varsa, **Şâfiî** mezhebi taklit edilip kılınsa farz sevabı alınır mı?

CEVAP

Evet, taklit edilirse Cuma namazı sahih olur.

Müslüman olmayan bir ülkede, Müslümanlar, bir imam seçerek cuma namazı kılsalar, **Hanefî** mezhebine göre de namazları sahih olur. (İbni Âbidin)

Hutbe dinlerken

Soru: Hutbe dinlerken, (Takkeni unutmuşsun, şurada boşluk var, safları doldur) gibi şeyler söylemenin, konuşmanın ve imamın **âmin** dedirtmesinin mahzuru olur mu?

CEVAP

Hutbe dinlemek namaz gibidir. Namazda yapılmaması gereken şeyler, **hutbe** dinlerken de yapılmamalı. Yer değiştirmek, konuşmak, konuşana **sus** demek, hattâ dua okumak, açıktan **âmin** demek bile caiz değildir. Camiye girince, hutbe okunuyorsa, hemen ilk bulunduğu boş yere oturmalıdır. Safları yararak ileri geçmemelidir. Müminlere eziyet günahtır.

Hutbede dört halifenin ismi

Soru: Birkaç camide hutbelerde **dört halifenin ismi** okunurken, çoğu camide okunmuyor. Okunmaması Ehl-i sünnete aykırı değil midir?

CEVAP

Elbette, aykırıdır. Hattâ **bid'attir**.

İmam-ı Rabbânî hazretleri zamanın ileri gelenlerine yazdığı bir mektupta buyuruyor ki:

Samane şehrinin hatibi Kurban Bayramı hutbesinde **Hulefa-i Raşidin**'in yani **Resulullah**'ın dört halifesinin isimlerini söylememiş ve namazdan sonra bir kısım cemaat kendisine bunu söyledikleri zaman, (**Unuttum veya şaşırđım**) gibi bir özürde bulunmayarak, (**İsimleri söylenmezse ne olurmuş?**) diye inat etmiş. Halktan ileri gelenler, bu hâle seyirci kalıp o insafsız hatibe haddini bildirmemişler.

Hulefa-i Raşidin'in isimlerini okumak, hutbenin şartı değilse de, Ehl-i sünnetin şiarıdır, nişanıdır. Onu bile bile inat ederek ancak kalbi bozuk olan okumaz. Ehl-i sünnet olan bir sultan zamanında, böyle bid'at çıkarmak, ne büyük cesarettir. Belki de, devlete, ülül-emre karşı gelmek demektir. Asıl şaşılacak şey de, o şehrin muhterem eşrafının, ileri gelen Müslümanlarının, bu vaka karşısında kımıldamamaları, gevşek davranmalarındır. Kur'an-ı kerimde mealen, (**Gücü yeterken, günah işleyenlere mâni olmayıp susmak, ne kadar kötüdür!**) buyuruldu. Bu tüyler ürpertici haberi duyar duymaz aklım başımdan gitti. Fârûkî damarım harekete geçti, bunları yazdım. (2. cilt/15. mektup)

Hutbede dört halifenin isimlerini yüksek sesle okumak, Ehl-i sünnet olmanın alametidir. (İ. Ahlakı)

Hutbe, nutuk çekme yeri değildir!

Soru: (Cuma hutbeleri, çok heyecansız oluyor. Heyecanlı olmalı, cemaati coşturmalı, Allah korkusundan ağlatmalı, bayılanlar hatta nâra atanlar olmalı) diyenler oluyor. Hutbelerin maksadı bu mudur?

CEVAP

Hutbe, nutuk çekme veya konferans verme yeri değildir, ibadettir. Nur-ül-izah kitabında, (Hutbeyi kısa okumak **sünnet**, uzun okumak **mekruhtur**) buyuruluyor.

Hutbeye dünya sözü karıştırmak **haramdır**. Nutuk, konferans şekline sokmak caiz olmaz. Hutbede, kısaca vaaz edilir. **Hikâye, siyaset, ticaret ve başka dünya işleri anlatılmaz.**

Hutbede konuşmak ve hutbeden başka şeyler söylemek **haram** olduğu gibi, hutbe de fasit olur. Hutbe bozulduğu için cuma namazı da kabul olmaz. (Ey Oğul İlmihali)

Hutbelerin bir kısmını bile Arapçadan başka dille okumak **bid'attir**. (El-edille)

Demek ki, hutbe okumaktan maksat, cemaati coşturmak, ağılatmak, bayıltmak veya nâra attırmak değildir. Fıkıh kitaplarına uymayanların böyle söylemelerine itibar etmemelidir. Hutbede cemaate **âmin** dedirtmek, salevat getirtmek bile caiz değildir. Namaz gibidir. Cemaate **Türkçe vaaz etmenin yeri de burası değildir**, bunlar namazdan önce veya sonra yapılır.

Gün, gündüz ve gece

Soru: Bir gün, 24 saat olduğuna göre, (Cuma günü ve gecesi) demek uygun olur mu? Gündüz ve gece demek gerekmez mi?

CEVAP

Gün, 24 saatlik zamandır. Gündüzle gecenin toplamına denir. Ancak gün, gündüz anlamında da kullanılır. Bu bakımdan (Cuma günü ve gecesi) demek mahzur yoktur. Yalnız (Cuma) denince gündüz ve gecesi anlaşılır. (Cumanız mübarek olsun) denince, gecesi de içine dâhildir. Cumanın öneminden bahsedilince gecesi de anlaşılır. Üç hadis-i şerif:

(Cuma günü bir defa İhlas-ı şerif okuyan, Kadir gecesini idrak etmiş gibi olur.)
[Tergib-üs-salat]

(Cumadan daha faziletli bayram yoktur.) [Deylemî]

(Cuma, günlerin efendisidir, Ramazan ve Kurban Bayramı günlerinden de kıymetlidir.) [Buhârî]

Gündüz anlamına gelen gün için bir örnek verelim. Bir hadis-i şerifte, (Cuma günü oruç tutana, on âhret günü oruç sevabı yazılır) buyuruluyor. (Beyhekî) [Oruç gece tutulmaz.]

Cuma günü duaların kabul olduğu ân

Soru: Cuma günleri duaların kabul olduğu saat hangisidir?

CEVAP

Kadir gecesini, orta namaz ve ism-i a'zam duası gibi, cuma günü duaların kabul edildiği saat de gizlenmiştir. Âlimlerimiz, bu hususta şöyle bildirmiştir:

1- (Bu ân, hutbe ile cuma namazı arasındadır) diyen âlimler çoktur. (Tefsir-i Mazheri)

2- Bu ân, ikindi ile akşam ezanı arasındadır. (R. Nâsihîn)

3- Kâbul-Ahbar hazretleri buyuruyor ki: Bu vakit, ikindi namazından güneşin batışına kadar olan vakit ile hutbe okunduğu esnadadır. (İhya)

4- Bu vakit, ikindi ile akşam ezanı arasındadır. Zeval vaktinden imamın camiye girmesine kadardır. İmamın hutbeye çıkmasından namaz kılma vaktine kadardır. Ebu

Hüreyre hazretleri buyurdu ki: O ânı şu üç vakitte arayınız: 1- Sabahın girişinden, güneş doğana kadar. 2- İkinci namazından, güneş batana kadar. 3- İmamın hutbeden inişinden, namaza başlayıncaya kadar. (Riyad-ün-nâsîhîn)

5- Bu ânın hangi vakitte olduğu hakkında farklı kaviller vardır:

- 1) Güneş doğarken.
- 2) Cuma ezanı okunurken.
- 3) Hutbe okunurken.
- 4) Cuma namazı esnasında.

5) Hazret-i Fâtıma, bu vaktin, ikindinin son vaktinden güneş batana kadar olduğunu babası **Peygamber efendimiz**den "sallallahü aleyhi ve sellem" nakletmiştir. (Şir'a şerhi)

Duaların kabul olduğu vakit hakkında dört hadis-i şerif:

(Duaların kabul olunduğu ân, imamın minbere çıkışından namazı bitinceye kadar olan vakittir.) [Müslim]

(Cuma gününde öyle bir ân vardır ki, o anda kul ne isterse, Allahü teâlâ onu verir. O da namaz sırasındadır.) [Tirmizî]

(Cuma günü, duaların kabul edileceği ânı, ikinci namazından sonra, güneş batana kadar arayın!) [Tirmizî]

(Cuma günü, duaların kabul olduğu vakte kavuşmak için sabahtan akşama kadar çok dua etmelidir.) [İ. Nevevî]

Son hadis-i şerife uymaya çalışılırsa, o kıymetli vakti bulma ihtimali çoğalır.